

מבקרים בגן החיות התנכ"י

קהל יעד: תלמידי כיתות א-ב

תחומי דעת: "מולדת, חברה ואזרחות", עברית

רציונל: תלמידי כיתות א-ב יצאו לסיור וירטואלי בגן החיות התנכ"י וכך בדרך חווייתית של שיטוט וגילוי יכירו את המאפיינים הייחודיים של הגן: העיצוב המדמה את הסביבות הטבעיות של החיות, מרחבים, חיות נכחדות, מגוון אתרים המוצעים לפעילויות שונות ועוד. התלמידים ילמדו על תרומת הגן לשימור בעלי חיים מתקופת התנ"ך, יזהו חיות השייכות לקבוצה זו באמצעות אתר גן החיות ויקשרו ידע זה לידע קודם שלהם על חיות בסיפורי התורה. בנוסף יעמדו התלמידים על הקשר שבין הגן ויעדיו ובין **ומיקום** הגן התנכ"י בעיר **ירושלים** שעל קדושתה וחשיבותה לעם היהודי ניתן ללמוד מספר התנ"ך.

את ההיכרות עם הגן יעשו התלמידים באמצעות שימוש במפה וכך יכירו מקרוב טקסט גרפי ודרכים לדליית מידע מטקסט זה.

מטרות

תוכן

- היכרות עם אתר מפורסם בעיר ירושלים (גן החיות התנכ"י) וזיהוי הקשר של הגן לעיר
- הבחנה במאפיינים השונים של גן החיות התנכ"י
- הכרת התפקידים השונים גן חיות
- התמצאות והפקת מידע ממפה
- התנסות בבניית מסלולים לניווט באמצעות מפה

שפה עברית

- הפקת מידע מטקסטים גרפיים
- תכלול ידע ממקורות מידע מגוונים
- הכרת תפקידם של כללי התנהגות והמאפיינים הלשוניים שלהם
- פיתוח מיומנות כתיבה הקשורה לטקסט פונקציונלי טיפוח השיח הדבור

טיפוח ערכים

- הכרת חשיבות ההגנה על בעלי חיים, (צער בעלי חיים)
- הכרת חשיבות פעילות של שימור בעלי חיים בסכנת הכחדה
- הכרת חשיבות השמירה על כללים במרחב הציבורי

חשיבה

מתווה שיעור-

למורה – הנחיות והצעות להרחבה והעמקה	הסבר	נושא
	<p>שקף 2</p> <p>הקריאו את הטקסט</p> <p>רָחַל, סִבְתָּא שֶׁל תָּמָר וַיָּאִיר, גָּרָה בִירוּשָׁלַיִם. תָּמָר וַיָּאִיר אוֹהֲבִים מְאֹד אֶת סִבְתָּא רָחַל וּמִתְאַרְחִים אֶצְלָהּ לְעֵתִים קְרוֹבוֹת. סִבְתָּא לוֹקַחַת אוֹתָם לְטִיּוּלִים מְלֵאֵי חַיּוֹת בְּאֶתְרֵים מְעַנִּינִים בִירוּשָׁלַיִם.</p>	<p>פתיח</p> <p>שקף 1 2</p>
<p><u>הצעה:</u> תלמידים יכולים לשתף בטיולים שערכו הם בירושלים</p> <p><u>להרחבה:</u></p> <p>התנ"ך הוא ספר אחד שכולל שלושה ספרים אחד מהם אתם מכירים – תורה, נביאים, כתובים – ביחד שלושת הספרים יוצרים את התנ"ך שהוא הספר הקדוש של היהודים.</p> <p>לתלמידים בממ"ד: אלו חיות נזכרו בחומש בראשית שלמדנו? היכן</p>	<p>הקריאו:</p> <p>סבתא: הפַעַם יָשׁ לִי "הַפְתָּעָה" בְּשִׁבְלֵכֶם , נְטִיל לְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בְּעַלֵי חַיִּים שׁוֹנִים, צְמָחִים מְאַרְצוֹת שׁוֹנוֹת, אֶגֶם וּמִתְקַנִּים – וְכָל זֹאת בְּלִי לְצֵאת מֵהַבַּיִת !</p> <p>הנחו את התלמידים להתבונן בתגובה של יאיר ותמר ושאלו: מה לדעתכם חושבים יאיר ותמר על הצעתה של סבתא? איך אתם יודעים?</p> <p>שאלה לתלמידים: מה לדעתכם סבתא מתכננת? לחצו על העכבר וכך תוכלו לגלול ולהציג את המשך השיח. סבתא: פַּעַם נִצָּא יַחַד לְטִיּוּל וַיִּרְטוּאֲלֵי – טִיּוּל שֶׁהוּא כְּמַעַט אֲמַתִּי. נְרָאָה, נִשְׁמַע וְנִרְגָּישׁ – וְהַכֵּל דְּרָךְ הַמְחֻשָּׁב. וְלֹאֵן נְטִיל? לְגַן הַחַיּוֹת הַתֵּנִי כִּי !</p> <p>תמר ויאיר: הַיִּינוּ כְּבָר בְּסַפָּאֵרֵי וְרָאִינוּ שֶׁם פִּילִים, גְּרִפּוֹת וְעוֹד הִרְבֵּה חַיּוֹת אַחֲרוֹת .</p>	<p>שקף 3</p> <p>הכרת נושא היחידה – גן החיות התנכ"י</p>

<p>עוד מסופר על חיות בחומש בראשית? הדגשת הקשר שבין העיר ירושלים העתיקה והקדושה שבתנ"ך נזכרת פעמים רבות ובין הרצון להחיות ולשמר את בעלי החיים שחיו בתקופה עתיקה בארץ ישראל.</p>	<p>היבנסו לאתר (הלינק מופיע על הלומדה) וצפו בבעלי החיים מתקופת התנ"ך אותם משמרים בגן. קראו את המידע באתר תוך הדגשת ייחודו של גן חיות זה מגני חיות אחרים ואת הסיבה למיקומו דווקא בירושלים, הקשר לתנ"ך. היבט נוסף זה שימור זנים של בעלי חיים בהכחדה (מתאים יותר בכיתה ב) שאלה לתלמידים: לפי מה חלקו את החיות לקבוצות? אילו חיות מעניינות אתכם במיוחד? אלו מבעלי החיים המופיעים בתמונות פגשתם בסביבה הקרובה או כשיצאתם לטיולים? אלו לא? נסו לדמיין כיצד נראתה ארץ ישראל בתקופת התנ"ך בה חיו כל בעלי החיים שתמונות.</p>	
	<p>הציגו לתלמידים את הנקודות לדיון:</p> <ul style="list-style-type: none"> • מדוע לדעתכם קוראים לגן, גן החיות התנכ"י? (רמז: המילה תנכ"י קשורה למילה תנ"ך.) • מדוע גן החיות ממוקם דווקא בעיר ירושלים? <p>לאחר הדיון, חשפו את התשובות: בגן החיות התנכ"י יש הרבה חיות שנזכרו בתנ"ך או שהן חיו בארץ ישראל בעבר וכדי שלא תכחדנה מגדלים אותן בגן החיות התנכ"י.</p>	<p>שקף 4- דיון</p>
	<p>הציגו את המשימה – היכרות עם בעלי חיים תנכ"יים.</p> <ul style="list-style-type: none"> • היכסו לדף "בעלי החיים התנכ"יים" באתר גן החיות. – בקישור הזה • בחרו שלושה בעלי חיים תנכ"יים, אחד מכל סוג (יונקים, עופות, זוחלים) • הכינו תעודת זהות לכל אחד מהם. <p>הציגו לתלמידים דוגמה של המשימה אותה עליהם לבצע. (בלחיצה על המילים "תעודת זהות")</p> <p>הנחו את התלמידים כי עליהם לפתוח מצגת PPT ובה 3 שקפים – כל שקף לתעודת זהות של בעל חיים אחר.</p> <p>יש אפשרות שהתלמידים יציגו בכיתה את תעודות הזהות או</p>	<p>שקף 5 נעים להכיר – בעלי חיים תנכ"יים.</p>

	<p>המורה תקבל מהתלמידים את התוצרים ותיצור ספר דיגיטלי – חיות התנ"ך.</p>	
	<p>סבתא: לפני שנתחיל את הבקור, כדאי קודם לבדוק מה אפשר לראות ולעשות בגן החיות. המפה שבאתר הגן תסייע לנו לגלות.</p> <p>התלמידים יתבוננו במפת האתר (טקסט גרפי) וידלו ממנה מידע שאלות:</p> <p>מה אפשר לגלות באמצעות המפה? (חיות, מבנה הגן, דרכים, צומח...)</p> <p>איך אפשר לגלות את שמות בעלי החיים המופיעים במפה? (שימוש במקרא)</p> <p>המורה תסביר על מקרא המפה: במפה משתמשים בסימנים (גרפיים ולא טקסטים כתובים), אבל המפה היא לא צילום של המקום.</p>	<p>שקף 6</p> <p>דליית מידע ממפה</p>
	<p>הנחו את התלמידים להתבונן בצילום ובמפה של אזור האגם שבגן ולהשוות ביניהם.</p> <p>(הסבר: במפה יש סימנים שכדי להבין אותם צריך ליצור מעין מילון שמסביר לנו משמעות כל סימן. בצילום לעומת זאת אנחנו רואים את הדברים כפי שהם נראים במציאות.</p> <p>במקרא של מפת הגן ניתן ללמוד מה שם כל חיה שבמפה עצמה מופיעה כסמליל קטן.)</p> <p>שאלה לתלמידים: מדוע לדעתכם לא כתבו את שמות החיות לידן אלא במקרא?</p> <p>איזה עוד סימנים מוסברים במקרא? (סוגי השבילים, סוגי תחנות).</p> <p>הנחייה לתלמידים: התבוננו במפה ובמקרא וגלו את המידע לשאלות:</p>	<p>שקף 7</p> <p>דיון: השוואה בין צילום ומפה של אתר</p>

חזרה לשקף 6

מה כולל הגן? איך הוא מאורגן? (2 מתחמים מרכזיים ששונים בצורה בולטת בצבע, ובצומח).

יש מקומות בהם מקבץ של חיות, כגון החצר האוסטרלית, ויש מקומות בהם יש רק חיה אחת האם לדעתכם יש שם רק חיה אחת? אם לא מדוע לא צוירו החיות הנוספות? (סמליל החיה מייצג את כלל החיות מאותו סוג/זן)

מדוע צריך היה ליצור סביבות שונות לחיות? (התאמה לצרכים ולמקום המגורים הטבעי של בעלי החיים)

מה לדעתכם תפקיד האגם והנחל הזורם בגן? (משמש לצרכים שונים של החיות ולהנאת המבקרים)

המפה מציגה אתרים נוספים למבקרים כגון:

גן פסלים מגרש משחקים, בתי קפה, מרכז מבקרים מדוע? מה מטרתם? (כדי לאפשר למבקרים לנוח, לאכול לשתות, לגוון את פעילות הציפייה, ללמוד על החיות)

מדוע בחרו לצבוע כל מתחם במפה בצבע אחר?

(התאמה לסביבה הטבעית אותה המתחם מייצג – מקום עם צמחיה נצבע בירוק מקום הררי או חולי, נצבע בחום)

מה משמעות השמות השונים של המתחמים בגן כגון: החצר האוסטרלית, החצר הדרום אמריקאית? (כל החיות במתחם זה חיות באזור על שמו המתחם נקרא)

במפה ניתן לראות סימונים של דרכים – תארו אותם (קווים עבים, קווים דקים, קווים מפותלים, קווים כמעט ישרים, צבעים שונים) מה התפקיד של הדרכים השונות? (הפרדה בין אזורים, קישור ונגישות לאזורים השונים)

מדוע מצויין במפה במספר מקומות "מדרון תלול"?

למי נועד המידע?

מדוע המסלולים צבועים בצבעים שונים? מדוע הקו המסלול הכחול הוא הארוך ביותר? ומדוע קו המסלול הצהוב הוא הקצר ביותר?

	<p>מדוע חשוב לדעת את אורך המסלול?</p>	
	<p>הקריאו:</p> <p>סבתא: לְמִדְנוּ הַרְבֵּה עַל גֵּן הַחַיּוֹת דֶּרֶךְ הַמַּפָּה וְהַצְלוּמִים, וְעִבְשׁוּ נֶצֶף בְּסֶרְטוֹן וּנְנֶסָה לְלַמֵּד בְּאִמְצָעוֹתוֹ דְּבָרִים נוֹסְפִים עַל הַגֵּן . מטלת טרום צפייה</p> <p>הנחייה לתלמידים: בזמן הצפייה שימו לב, למבנה הגן, לחיות שיש בו ולסביבת המגורים שלהם וגם לסביבה בה ממוקם הגן.</p> <p><u>סרטון על גן החיות</u></p> <p>לאחר הצפייה יתארו התלמידים דברים חדשים שלמדו בעקבות הצפייה:</p> <p>דגש יושם על המרחבים של הגן, על עיצוב סביבה שדומה לסביבה הטבעית של בעלי החיים, על היבטי עיצוב נוספים כגון: בניית מבנה בסגנון תיבת נוח.</p> <p>צפו עם התלמידים בשקף 6 - תיבת נח (שבו בחרו לשכן חיות מתקופת התנ"ך)</p> <p>שאלו: מה מסופר בתורה על תיבת נוח?</p> <p>כיצד מתקשר סיפור תיבת נוח לשימור חיות? מדוע חשוב היה למעצבים להקים את הגן בטבע, ולאפשר לבעלי החיים לחיות במרחבים פתוחים?</p> <p>מדוע חשוב לדאוג לרווחת החיות ולשימורם?</p>	<p>שקף 8</p>
<p>הצעה חלופית לתרגול בניית מסלול: המורה תאמר לתלמידים שהיא בחרה חיה בה היא מאוד מתעניינת, ובנתה מסלול שאם התלמידים יעקבו אחר ההנחיות שלו גם הם יגיעו לחיה ויגלו</p>	<p>הקריאו:</p> <p>סבתא: וְעִבְשׁוּ, אַחֲרַי שֶׁהַכֶּרֶתֶם אֶת הַגֵּן, אַתֶּם יְכוּלִים לְבַנוֹת בּוֹ אֶת מַסְלוֹל הַבְּקוּר שֶׁלְכֶם. אֲנִי אֶת שְׁלֵי כָּבֵר בְּנִיתִי.</p> <p>הציגו (בשקף הבא) את שיקוליה של סבתא לבחירת המסלול: במסלול שלי תמצאו ארבע תחנות ובהן חיות שמענינות אותי במיוחד. החיות שונות זו מזו. החיה הראשונה שבחרתי לראות שייכת למשפחת הדוֹחֵלִים - היא הנָחֵשׁ שְׂנַמְצָא בְּבֵיתוֹ הַחַיּוֹת הַקְּטָנוֹת. בַּתְּחִנָּה הַשְּׁנִיָּה שֶׁל הַמַּסְלוֹל בְּחַרְתִּי לְרְאוֹת חִיָּה חֲמוּדָה שְׂאוּהֶבֶת לַשֶּׁחַק וְלְנוּחַ עַל הָעֵצִים. היא נקראת לְמוֹר שָׁחַר וְשֵׂיכֶת לְמִשְׁפַּחַת הַיוֹנְקִים. הַחִיָּה הַבְּאֵה בַּמַּסְלוֹל היא הַפִּינְגּוֹן שָׁחַר הַרְגֵל. הוא יודע להשמיע גם קול נְעִירָה כְּמוֹ שֶׁל חֲמוֹר, וְהוא שֵׂיךְ</p>	<p>שקף 9</p> <p>תכנון מסלול טיול על פי צרכים ותחומי עניין</p>

<p>את שמה. הנחיות המסלול: התחלת המסלול בכניסה לגן. משם פנו ימינה ולכו בשביל המסומן בשלושת הצבעים: כחול, צהוב, ירוק. עברו את החיות במספר 4 (ביתן החיות הקטנות) ומס' 5 (למור שחור). המשיכו ישר בשביל הכחול. עברו את חיה מס' 7 (פינגוין שחור רגל) ופנו שמאלה עם השביל הכחול. עצרו בתחנה הראשונה אותה תפגשו – לאיזו חיה הגעתם? מוצע למורה לדון: מה סייע לתלמידים באיתור החיה? מה הקשה?</p> <p>הנחיות ראו באתר "כלים קטנים גדולים" של אפרת מעטוף</p>	<p>למחלקת העופות. אחרון חביב במסלול שלי הוא הפיל הגדול. הוא שוקל בערך ארבעה טון, שזה המון, ועם זאת, הוא צמחוני ואוכל עלים, קליפות עצים, פרות, שרשים ועשב. מכאן אפשר ליצאה מהגן.</p> <p>בניית מסלול ביקור לקראת הכנת מסלול ביקור, מומלץ למורה להתנסות עם התלמידים בפעילות מקדימה של בניית מסלול. הקריאו את הבחירות שסבתא עשתה ועל פיהם בנתה את המסלול (שונות בין החיות, עניין אישי בחיות) ואחר הקריאו את ההנחיות למסלול שסבתא תכננה</p> <p>התלמידים יקבלו את מפת הגן (בצבע) ויבצעו את ההוראות אותן תקריא המורה: המסלול מתחיל בכניסה לגן, פנו ימינה ולכו בשביל המסומן בשלושת הצבעים: כחול, צהוב, ירוק. עברו תחנות מס' 4 (ביתן החיות הקטנות) ומס' 5 (למור שחור). המשיכו ישר בשביל הכחול. אחרי חיה מס' 7 פנו ימינה לשביל המסומן בצבעי צהוב וסגול והמשיכו עד חיה מס' 36 (פיל) פנו שמאלה בשביל המסומן בסגול, התקדמו, בהמשך השביל הופך להיות שביל עם שלושה צבעים המשיכו איתו ישר עד הכניסה לגן.</p> <p>התלמידים יתמללו את המסלול שציירו על גבי המפה. המורה תקרין את המפה שסבתא הכינה והתלמידים יבדקו אם המסלול שהם שרטטו תואם את המסלול של סבתא.</p> <p>התנסות בבניית מסלול</p>	<p>שיקולים בבניית הנחיות מסלול</p>
---	---	--

	<p>המורה תדפיס את מפת הגן לתלמידים, כל זוג יתכנן וישרטט על המפה את המסלול המועדף עליו לטיול בגן וכן יכתוב הנחיות למעקב אחר המסלול הנבחר על פי הנלמד בפעילות המקדימה.</p> <p>את המפה וההנחיות ימסרו לזוג אחר שיעקבו אחר ההנחיות והמסלול ויתנו משוב כתוב למסלול הנבחר על פי נקודות שיקבעו בדיון המקדים. (לדוגמה: ההנחיות היו ברורות, המסלול עבר דרך חיות שונות, במסלול שולבו גם פעילויות לתלמידים...)</p> <p>דיון מקדים: למה נתייחס בתכנון המסלול? אלו גורמים וצרכים יש לקחת בחשבון? לפי מה בנתה סבתא את המסלול שלה? (צרכים, תחומי עניין יכולות לדוגמה: אורך מסלול שיתאים לגיל ויכולות, הפסקות למנוחה אכילה, גיוון עם פעילויות נוספות של משחק ותנועה, חיות מעוררות עניין, מספר חיות רב שניתן יהיה לצפות בהם וכו')</p> <p>איך ננסח את ההנחיות לטיול כך שאנחנו והחברים נבין בקלות לאן ללכת ונראה את כל האתרים שבחרנו למסלול? (משפטים קצרים ברורים, ללא תיאורים ארוכים, שילוב מילות המורות כיוון: ימינה שמאלה, שימוש בסימונים של מקרא המפה)</p> <p>שאלה לתלמידים: מדוע חשוב שההנחיות תהינה קצרות וברורות?</p> <p>הכנת המסלול. ניתן לאסוף את מכלול המסלולים וליצור מהם ספר דיגיטלי "מבקרים בגן החיות התנכ"י – הצעות למסלולים של ביתה...)</p>	
	<p>הקרינו שקף 10</p> <p>קראו את השיח בין הסבתא לנכדים (לחיצה על העכבר תחשוף את הכתוב על פי התקדמת השיח)</p> <p>סבתא: וְעַכְשָׁו, נְכַדֵי הַתְּמוּדִים – עוֹד הַפְּתָעָה! לְמַדְתֶּם הַרְבֵּה עַל גֵּן הַחַיּוֹת, מְסַרְטוֹן, מְצַלּוּמִים וּמְמַפָּה . אֲבָל לֹא נִוְתַר עַל הַבְּקוּר בְּגַן עֲצֵמוֹ .</p>	

	<p>אָנִי בְּטוֹחָהּ שְׂאֵתָם רוֹצִים מְאֹד לְרַאות אֶת הַחַיּוֹת מְקֻרָב, לְשׁוֹטֵט בְּמִסְלוּלִים וְאוֹלֵי גַם לְשַׁחַק בְּמִשְׁחָקִים שְׂבִגָן . אֵז קְדִימָה – נְזוּז, חֲבֵר'ה. בְּבֵר הַכְּנֵתִי בְּרִיכִים טְעִימִים וְשִׁתְּיָה... יֵאִיר: סְבֵתָא, אָנִי מְקֻנָה שְׁלֹא שְׂכַחְתָּ לְקַחַת אֶכֶל לַחַיּוֹת? תִּמְר: אֶכֶל אֶסוּר לְתַת אֶכֶל לַחַיּוֹת, זֶה מְזִיק לְבְרִיאוֹת שְׁלֵהָן! יֵאִיר: אֶכֶל הֵן בְּטַח רְעִבוֹת וְיִשְׁמְחוּ אִם נִתָּן לָהֶן אֶכֶל טְעִים.</p>	
<p>להרחבה על שימור חיות: האכפתיות של גן החיות התנכ"י לבעלי חיים בסכנת הכחדה היא חלק מתופעה עולמית של דאגה לשימור בעלי החיים שחיו בעבר או בהווה ונמצאות בסכנת הכחדה. הסיבות: * האדם פגע בסביבות החיים של בעלי החיים בגלל צרכיו הוא וכתוצאה מכך פגע בבעלי החיים ומחובתו לדאוג להמשך קיומם * בעלי החיים נחוצים לקיום האדם החיים, לדוגמה הם מאביקים פרחים, מדבירים מזיקים... * חשוב לשמר את הסביבה הטבעית זו חלק</p>	<p>הקריאו שקף 11 סבתא: אָנִי מְצִיעָה לְבַדֵּק אֶת הַפְּתוּב בְּאַתֵּר וּבְמִפְתַּת גֵּן הַחַיּוֹת. הקריאו כלל ראשון: חל איסור חמור... שאלה לתלמידים: מדוע לדעתכם חל איסור ומדוע הוא חמור? (מה משמעות המילה חמור?) הרי החיות יאכלו ברצון מהאוכל שיאיר יביא? הקריאו חלק מהכללים האחרים ודונו במשמעות שלהם. לאחר העלו את השאלות הבאות: מדוע חשוב שהמבקרים יכירו את כללי ההתנהגות בגן החיות ויתנהגו על פיהם? נתבונן שוב בכללי ההתנהגות בגן החיות – מה מאפיין אותם? מה דומה/משותף לכללים? (*משפטים קצרים, קווים מפרידים בין הכללים * בתחילת כל כלל יש סמליל * מילה המציינת האם יש לבצע או לא לבצע התנהגות מסוימת יש/אין/אסור/מותר.)</p>	<p>התנהגות בגן החיות</p>

<p>מההיסטוריה של כל חברה * שמירה על מגוון בעלי חיים תורמת לאיזונים ולביסוס חברה יציבה ובריאה יותר * הנאה ממגוון וביטויים שונים של יופי</p> <p>הצעה: שאלו את התלמידים: מי לדעתם צודק ומדוע?</p>		
	<p>הנחו את התלמידים למקם כל אחד מכללי ההתנהגות במקום המתאים – אם מותר / צריך לעשות אותם או אסור. התלמידים יציעו היכן למקם כל התנהגות ויציעו כללים נוספים על פיהם יש להתנהל בגן החיות.</p>	<p>שקף 12 כללי התנהגות במקומות ציבוריים</p>
<p>הצעה: מומלץ לבקש מהתלמידים לכתוב המלצה לחבר על גן החיות התנכ"י.</p>	<p>שאלה לתלמידים: לסיום: מה למדתם חדש ומעניין על הביקור הוירטואלי בגן החיות התנכ"י?</p>	<p>שקף 13- סיכום</p>